

Všechny spory nemusí končit u soudu. Pomoci může mediace

6.8.2024 - Pavel, Nesit | Právnická fakulta UK

Když se budete chtít rozvést v USA, je pravděpodobné, že vám soud doporučí nebo dokonce nařídí pokusit se vyřešit rozkol nejprve mediací. Na mimosoudní řešení sporů, ať už rodinných, pracovních, obchodních nebo komunitních za pomoci nestranného prostředníka, tedy mediátora, se zaměřila studentka Právnické fakulty UK Noemi Kotrlá.

V České republice ne tak běžný způsob řešení konfliktů se snaží popularizovat. Úspěšně také hájí barvy UK na mezinárodních studentských kláních. Loni v létě si přivezla bronz z mediátorské a negociační soutěže IBA-VIAC CDRC ve Vídni.

V České republice to zřejmě není tak široce známý termín, proto bychom si měly na začátku vysvětlit, co je mediace?

Všechny konflikty nemusí rozhodovat jenom soud. Cest, kterými lze konflikt mezi lidmi vyřešit, je mnohem víc a mediace je jednou z nich. Je to proces, kdy nezávislá a nestranná osoba – mediátor – pomáhá a asistuje v komunikaci dvěma stranám, které se snaží řešit nějaký spor. Mediátor může pomoci i lidem, kteří se už sami zkusili dohodnout a nešlo jim to.

Na PF UK jste šla už s tím, že je to obor, kterému se chcete věnovat, nebo jste ho objevila až na fakultě?

Dlouho jsem vůbec nevěděla, co mediace je. Ve druhém ročníku svého studia jsem viděla, že jsou mezi nabízenými předměty i ty, které se věnují mediaci. Když jsem si přečetla náplň kurzů, zaujalo mě to a říkala jsem si, že bych se o tom chtěla dozvědět víc. Úplně mě to nadchlo. A pak už to jelo jako taková mexická vlna (smích).

Čím vás osobně oslovuje práce mediátorky?

Mně se na tom nejvíc líbí to, že mediátor umožňuje lidem, aby si o svém vlastním životě rozhodovali sami. Tím se ale nesnažím říct, že by soudy neměly svoje místo a svůj smysl, to určitě mají, a jsou důležité, jen pro určité typy sporů je mediace vhodnější. Jednotlivé strany sporu jsou ty, které o problému ví nejvíc, v určitých typech konfliktů mohou dělat ta nejlepší rozhodnutí, která budou udržitelná do budoucna, jen ony samy. Je to alternativa, která dává lidem možnost dohodnout se i v těžkých situacích a vzít svůj vlastní osud do svých rukou. A to se mi na tom líbí.

Jak se mediace vyučuje? Zkoušíte si práci mediátora nebo mediátorky prakticky?

Na fakultě se otevírá několik kurzů věnovaných mediaci. Každý je poskládaný trochu jinak. Všechny z předmětů nejdřív představí teorii facilitativní mediace (mediace je více druhů, vedle facilitativní, která se vyučuje na fakultě, je to ještě transformativní a evaluativní) a potom si to studenti zkouší v praxi na simulovaných případech. Fakulta pořádá také letní školu mediace, kde si pak účastníci zkouší být mediátory nebo hrají strany ve sporu a dostávají zpětnou vazbu. A pak fakulta organizuje kurzy zaměřené přímo na studentské soutěže.

Mediace stojí na hranici oborů, není to jenom o právu, důležitá je například i znalost psychologie či sociologie. Absolvovala jste nějaké kurzy zaměřené tímto směrem?

Psychologie jako obor mě velmi zajímá, ale ještě jsem neměla příležitost účastnit se komplexnějšího většího výcviku. Absolvovala jsem dvoudenní kurz krizové intervence, ale ta je zase trošičku o něčem jiném. Největší výcvik mám z tréninků tady na fakultě. Na PF UK sídlí spolek **Student ADR Association**, do kterého jsem se zapojila a kde působím jako instruktorka mediačních tréninků. Studenti, kteří na trénink přijdou, mohou zjistit co je to mediace, vyzkoušejí si roli mediátorů i jednotlivých stran sporu. Tréninky jsou otevřené studentům i jiných fakult a univerzit, protože dobrým mediátorem se může stát absolvent i jiné než jen právnické fakulty.

Jaké schopnosti a dovednosti by měl mít dobrý mediátor?

Klíčové je umět naslouchat. Mediátor musí umět ve správnou chvíli vstoupit stranám do rozhovoru, vystihnout moment, kdy komunikace začíná drhnout. K tomu je třeba naslouchat a zároveň odfiltrovat vlastní představy ideálního řešení. Mediátor by neměl za strany rozhodovat, od toho jsou soudy. Musí zůstat nestranný a nezávislý nejenom vůči stranám, ale i vůči výsledku mediace. Ne vždy mediace končí happy endem, kdy se strany obejmou a usmíří. Občas je výsledkem i rozhodnutí, že dál to spolu nepůjde. Nejdůležitější není to, aby to bylo nějakým způsobem správné nebo spravedlivé rozhodnutí, ale aby to bylo rozhodnutí zúčastněných stran. Obtížné v práci mediátora je to, že se musí umět na strany napojit, zároveň ale musí zůstat nestranný.

Co vás přivedlo ke studentským mediačním soutěžím?

Vůbec nejsem soutěžní typ, nerada vystupuji před lidmi. Jsem spíš introvertka. Když jsem se zapojila do spolku, moji kolegové mě začali povzbuzovat, ať se do soutěží také přihlásím. Já k tomu byla ale spíš skeptická. Nakonec mě přesvědčili a jsem za to ráda, i když to pro mě nebylo lehké a znamenalo to obrovský výstup z komfortní zóny.

V soutěžích jste byla ale úspěšná. Co vám účast na nich dala?

Soutěží se účastní studenti z celého světa, které zajímá mediace a vyjednávání. Porotci jsou zase světoví profesionálové – mediátoři a advokáti. Mě na soutěžích nejvíc fascinuje ta diverzita. Všichni zúčastnění se v mediaci nebo ve vyjednávání nějakým způsobem orientují, ale každý má trošičku jiný pohled. Porotci potom dávají všem individuální zpětnou vazbu, což vás obrovským způsobem posune. Donutí vás to věnovat se tréninku ještě víc, snažíte se zlepšovat, neztrapnit se. Zároveň díky tomu nahlédnete do komunity a vidíte, jaké jsou všechny možné typy mediace a jak to jde dělat. Mně osobně asi dalo nejvíc to, že až na soutěži jsem viděla, že jsem se v mediaci hodně posunula a zlepšila. Z tréninků jsem měla pocit, že můj rozvoj stagnuje a že dělám pořád stejné chyby. Soutěžní prostředí mě ale nějak namotivovalo k tomu, abych všechno to, co jsem se naučila teoreticky, použila ve správný moment pak také prakticky.

Věnujete se mediaci i v profesní praxi? Vidíte v ní svou budoucnost?

V praxi jsem zatím mediaci ještě nikdy neměla příležitost si zkusit. Ale v budoucnu bych ji ráda inkorporovala do své práce. Mediací jako takovou je u nás zatím těžké se uživit. Zním jenom pár lidí, kteří to dělají „na plný úvazek“. Realističtější je dělat to částečně, třeba ještě k jiné práci. Rozhodně je to pro mě ale smysluplná činnost.

Četla jsem na stránkách Asociace mediátorů ČR, že v západních demokraciích se mediace využívá v 60-70 procentech pracovních, obchodních, rodinných či komunitních sporů. Jak je to v České republice?

Tady je zažitý vzorec – máme spor, jdeme k soudu. Myslím, že většina populace vůbec neví, co mediace je. V některých zemích, například v USA, se ale mediace využívá daleko víc. Například v

některých amerických státech musíte před rozvodem povinně absolvovat nejdřív mediaci. Je potřeba povědomí o mediaci rozšiřovat, což byl také jeden z důvodů, proč jsem začala vést mediační tréninky pro studenty. Chtěla jsem, aby jich co nejvíc zjistilo, co to mediace je a zkusili si to. Neříkám, že se z nich všech pak musejí stát mediátoři, ale budou alespoň vědět, že tady taková možnost je a že ji mohou sami někdy využít, až budou řešit nějaký spor.

Noemi Kotrlá

Studentka pátého ročníku magisterského studia práva a právní vědy na Právnické fakultě UK. Dlouhodobě se věnuje mediaci, působí jako instruktorka mediačních tréninků ve studentském spolku Student ADR Association. Na podzim roku 2022 se účastnila mezinárodní negociační a mediační soutěže **INADR-SWPS University International Mediation Tournament** v polské Poznani, odkud si za svůj mediační výkon přivezla šesté místo ve zvláštní kategorii Best Individual Mediator. Loni v červenci reprezentovala PF UK na mezinárodní mediační a negociační studentské soutěži **IBA-VIAC CDRC** ve Vídni. Tentokrát se svým mediátorským výkonem vystoupala až na bronzovou příčku.

*Rozhovor pochází z redakce **Forum UK**.*

<https://www.prf.cuni.cz/aktuality/vsechny-spory-nemusi-koncit-u-soudu-pomoci-muze-mediace>